

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre...	24 kor. (12 frt)
Félévre...	12 „ (6 „)
Negyedévre...	6 „ (3 „)
Egy hóra...	2 „ (1 „)
Egyes szám...	8 fillér (4 kr.)
Vidékre...	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1903.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Eggetem-utca 7., (Lyceum-ngomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyszög centiméterenként 8 fillér.

Iparosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyílttér soronként 40 fillér.

Hétfő, Szeptember 28.

A szabadelvűpárt.

Irta. Koréh Endre.

A válságok a tűzpróba módjára megmutatják, hogy ki mit ér. A most folyó s mindinkább megoldhatatlanná váló válság sok balhítet oszlatott el és sok szereplő egyéniséget mutatott meg igaz mivoltában. Sok csalódás, sok kiábrándulás ért bennünket, de valamennyi közt talán legfájdalmasabb az, a mely megmutatta, hogy a hatalmas szabadelvűpárt fekély a nemzet testén.

Mert, azt hogy Bécsben egy makulányi jóakarát nem sok, de annyi sincs nemzeti törekvéseink iránt, hogy a rosszakarat az ostoba tudatlanság és gyűlöletben egyesül, sejtettük. Ez nagyon nem lepett meg. Hogy még a régi recept szerinti hadparancsokat, manifestumokat kapunk, arra is el lehetünk készülvé. Csak egyre nem lehetünk, arra, hogy van egy sereg magyar ember, a kit a hatalomszeretlet képes teljesen kivételkötetni nemzeti érzéséből. Ez a sereg ember a szabadelvűpárt. És ebben van a baj. A mai alkotmányosnak mondott helyzetben éppen abban volt egyetlen reményünk, hogy ha esik is sérelem alkotmányunkon, van hely, a hol azt meg tudják védelmezni s vannak, a kik készek a nemzeti önvédelemre. Ebben csalódtunk. A parlament jobbja hiába utalt arra, hogy mikor az alkotmány veszélyben van, akkor nincs ilyen, vagy olyan párt, csak egy lehet: alkotmányunkat körömszakadtig védő hazafias parlament. Ezt a hitet a szabadelvűpárt hazudtolta meg. Ez nem ismer nemzeti kötelességet, csak szolgáltságot. Nincs elve, nincs önálló véleménye, csak meghunyászkodó alázatossága.

A magyar nemzeten nagyot rugtak a hadiparancs-csal. Zsebre-vágták. Azt mondták, nem nekünk szól. Meghallgatott egy kéziratot, a mely félreérthetetlenül nekünk szólt s a mely alkotmányos formák közt korbácsolt végig a nemzet arcán. Azt mondták, ez expialás. S a míg az első korbácsütésre azt mondták, hogy sérelem, a másodikra ráfogták, hogy balzsam. S a mikor arra került a sor, hogy a nemzet tiltakozzék a merénylet ellen, akkor hazaárulóknak nevezte a nemzet szószólóit. Ilyen sülyedésre csak az a párt képes, a melynek kialakulása is már erkölcsi bukás volt. S ez a párt tartja kezében a hatalmat. Ezt nevezik alkotmányos többségnek. Ez akarja irányítani a nemzeti jövődőt. A hadiparancs sérelem volt, de ez már annál is több, gyalázat. Amazt a gyűlölet adta, emezt a nemzet bizalmának letéteményesei merték elkövetni. Hová sülyedtünk, hogy ezt már megérhettük? Oda, hogy a híres, nevezetes szabadelvűpárt árucikknek nézi a nemzeti bizalmat, a mit pénzzel megvehet s a mandátumra cserélhet fel, Portékának nézi az alkotmányt, a miből en gros és en détailt gseftelni lehet. Ez a kalmárszellem nem érti meg azt, hogy mikor a nemzet becsületéről s sérelméről van szó, mikor cudar osztrák támadást kell megtorolni, akkor az egyéni érdek, a mandátum szeretete nem lehet irányadó.

Ha valaha, úgy a mostani válságban könnyű megítélni, hogy a magyar nemzet részén van feltétlenül az igazság. Csak a hazafiai érzésre, csak a szívre kell hallgatni s az megsugja, mit kell tennünk. De mire hallgasson az, a kiben hazafiság nincs, a ki csak a korbácsot látja, a mivel a nemzetet megvertek, s a mivel őt is megverhetik? Azt mondják, olyankor, mikor minden hazudozás dacára is, a nemzet nem holmi suttyom tanácsosokkal, hanem magával a koronával áll szemben, böles mérséklet és higgadság szükséges, mert kitudja milyen veszélybe juthat az ország. De a higgadság egy az alázatos meghunyászkodással, a böles mérséklet a nyomorult korbács csókolgató alázatossággal?

Furcsa erkölcsiség az és furcsa hazafiság, a mit a szabadelvűpárt be akar adni az országnak.

Kettő lehetséges: vagy őszintén teszi ezt a szabadelvűpárt, vagy alantós indoktól vezéreltetve, szinlelésből. Hogy melyik mód a rosszabb, elítélésre méltóbb, ítélje meg mindenki, de hogy a nemzetre nézve veszélyes, átkos mindakettő, az, kétségtelen. Hogy nem önérzetes magyar képviselőkhöz méltó eljárás az, amit ők cselekedtek, az bizonyos. Csak az hiányzik, miért nem megy fel a szabadelvű párt Hédeváry vezetése mellett Bécsbe, hogy néptörzsi hódolatul megcsókolja azt a korbácsot, a mellyel bennünket areul vertek?

Van-e, a ki nem látja, micsoda óriási különbség van a függetlenségi párt és a szabadelvűpárt felfogása és eljárásakozt? Az előbb eszeményi magaslapon áll, méltó Kossuth nevéhez s a függetlenségi eszmékhez s a magyar nemzethez, az utóbbi — a Reichsrathba való. Odáig a magyar nemzet nem sülyedhet, hogy a szabadelvűek hazafiságát (?) acceptálja, helyeselje, mert ezzel csakugyan hitvány néptörzssé degradálná magát. A nemzetnek csak egy teendője lehet: el kell fordulnia e gyászmagyaroktól, a kik igazi ebbséggel ragaszkodnak az — osztrák császárhoz.

Bár mielőbb lenne alkalom reá, hogy a nemzet megfelelő forumon szégyenítse meg azt a pártot, a mely meggyalázta őt. Igenis. Tetemrehívás lesz a legközelebbi választás. Tetemrehívás azért, mert ez a párt megalázta Ausztria előtt az országot s nem tartotta érdemesnek védeni a magyar alkotmányt. Tetemrehívás azért is, mert — tetem, nem élő tömeg az a párt, mely a legforróbb nemzeti harcban, a legnemesebb alkotmányos küzdelemben sem tud egy szikrányit is hazafias lenni.

Annak a legközelebbi választásnak el kell temetnie azt a pártot minden hagyományával, szégyenével, kalmár szellemével együtt. Mert nemcsak tetem, — annál is több: rothadó tömeg, a melynek erjedését mesze érezzük.

Jól megmondoljuk, ha a nemzet el nem földeli a diestelenül alázatokodó szabadelvűpártot, — úgy az fogja a magyar alkotmányt eltemetni.

Az óra ütött, hiszük, hogy nem a magyar alkotmánynak, hanem a — szabadelvűpártnak!

Kolozsvár „felirati“ javaslata

vagy
a nem „bizalmas“ értekezlet.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, szept. 27.

Előre bocsátom, hogy nem a királyhoz intézendő „felirati javaslat“ról van szó, hanem az országgyűléshez és a társ-törvényhatóságokhoz intézendő „fel“ és „át“ iratról, melyet dr. Dedk Albert a nemzeti követelések tárgyában Kolozsvár város törvényhatóságához benyújtott és a melyet a törv. hatósági bizottság *szakosztatályai* dr. Tutsek Sándor biz. tag által fél pontban formulázva, *egyhangulag* ajánlottak elfogadásra a törv. hatósági bizottság közgyűlésének.

Ezen közben azonban megjött a *chlopy-i hadiparancs*, melynek alkotmányunkat sértő kifejezései ép úgy extázisba hozták Kolozsvár korifeusait, akárcsak az országos szabadelvűpártot a maga *Felülschával*, *Szűcs* Palijával és *Kubinyi* Gézájával és lón nagy felháborodás.

Akadott is egy *Anonymus* bizottsági tag, aki nem elégedvén meg a *Tutsek* formulá-

zott indítványával, emellett még *tiltakozó* indítványt is nyújtott be a polgármesterhez. Tiltakozó állásfoglalást ajánlva pedig a hadiparancs és annak következményei ellen.

És ezt a tiltakozó indítványt, ami előrelátó és okos polgármesterünk aztán szépen visszavonatta *anonymus* által, megnyugtatóván őt, hogy „*bizalmas*“ értekezletet hívand össze, amelyen aztán formulázni fogják a *tiltakozó indítvány* szövegét s annak „*egyhangulag*“ való elfogadását elhatározzák.

Ez a „*bizalmas*“ értekezlet meg is tartatott 8 nappal ezelőtt vagyis szept. 20-án. Azonban tiltakozó indítványt ekkor nem „*formuláztak*“, hanem az okos és előrelátó polgármester indítványára a rendes közgyűlés határnapját eltolták tíz nappal hátrább és így tartottak ma egy „*mem bizalmas*“ értekezletet, melyen a „*tiltakozó*“ indítvány már teljesen fölöslegesnek látszott. E helyett azonban sorakoztak a *Tutsek*-féle nemzeti követelések indítványa melé, enunciatíván az elnöklő polgármester, hogy az egyhangu határozattal fogadtassék el a közgyűlés által, de másértelmű indítvány a gyűlés elé egyáltalán ne terjesztessék se a hadiparancs ellen, se a manifestum ellen, sem az állami adók elfogadásának megtagadása ellen, szóval semmi ellen sem, a mi a szabadelvűpártnak avagy *Khuen-Hédeváry*nek kellemetlenséget okozna.

És így is történt. A hossza nyílt vita után a nagyszámban megjelent szabadelvűpárti „*bizalmasok*“ sietek haza a vasárnapi ebéd elköltéséhez s mikor a „*tiltakozni*“ akaró egy pár függetlenségi városatyá meglepetéséből eszmélni kezdett, már a bizalmasoknak hire-nyoma sem volt, úgy ellillantak.

Nem is volt csoda, mert hát ki hitte volna, hogy nyomban az enunciatív után ott legyen *Béldi* főispán is, aki nagy megelégedéssel vette tudomásul a jól kieszelt és kitűnően sikerült taktikával keresztült vitt „*bizalmas értekezlet*“ határozatát.

No ha ezért meg nem kapja *Szvacsina* polgármester a harmadik kiténtetést és *Béldi* főispán a valóságos belső titkos tanácsosságot, akkor aztán igazán pusztuljon *Khuen-Hédeváry* a miniszterelnöki székből, mert nem érdemes a bizalomra, melyet Bécsből oly bőkezűen pazarolnak reá.

S hogy miért történt ez így? Megmondjuk azt is, hogy ne áruljunk „*zsákba macskát*.“

Khuen-Hédeváry ur, látván az országosan megindult mozgalmat az iránt, hogy vármegyék és városok egymásután tagadják meg a némelyek által önkéntesen is fizetett állami adók elfogadását, kiadta az „*Ujság*“ból is már ismeretes rendeletét, hogy ezen közgyűlési határozatokat megfogja semmisíteni s egyuttal meghagyta a főispánoknak, hogy ha meg nem akadályozzák a határozatokat, hát egyszerűen fölmenti a lakosoktól, sőt az alispánokat és polgármestereket is fölfüggeszti.

Igy kezdű a kormányzást *Khuen-Hédeváry*, a grancsár miniszterelnök, a ki immár másodsorú bizott meg a kormányzással, s a kinek bizonyára elég raffiniált esze van ahöz, hogy a hol kell szép szóval és ígéretekkel, a hol pedig szükségesnek látja, ott erőszakkal és fenyegetéssel is keresztült vigye a mi Bécsnek és a kamarillának kedves dolog: *Magyarország féken tartását*.

Az értekezletiről szóló tudósításunk a következő:

A bizalmas értekezlet.

Szvacsina Géza polgármester „*bizalmas*“ értekezletre hívta össze a városi bizottság számos tagját vasárnap délelőtt fél 12 órára.

Az értekezlet oly népes volt, hogy közgyűlésnek is beillt volna. Az elnöklő polgármesteren kívül jelen voltak: *Salamon Antal*, *Fekete Nagy Béla*, *Ehrlinger Lajos* tanácsosok; *Gajzágó Manó* és *Pölcz Rezső* tisztii ügyészek, *Bartha János* főorvos, *Pöczy Mihály* főmérnök; továbbá *Dobál Antal*, dr. *Haller Károly*, *Gáman Zsigmond*, *Polák Lajos*, dr. *Szamosy János*, dr. *Kolozsvár Sándor*, *Ferencz József*, *Bakk Lajos* Reményi *Viktor*, *Ferenczy D-zsö*, dr. *Tutsek Sándor*, dr. *Szűcs Ákos*, *Demjén Agoston*, dr. *Várady Aurél*, *Koleszár Sándor*, *Tanács József*, *Merza Gyula*, *Gombos Ferencz*, *Hevesy József*, *Frank-Kis János*, *Betegh Pál*, *Kuszkó István*, *Biró János*, *Mattay Kálmán*, *Lossy Béla*, dr. *Mály István*, *Tamásy István*, dr. *Genersich Gusztáv*.

Szvacsina Géza polgármester megnyitja az értekezletet és előadja, hogy a f. szept. 20-án tartott „*bizalmas értekezlet*“ úgy határozta, hogy a hadiparancs ellen állásfoglaló indítvány feletti egyhangu megállapodásra a szept. 24-iki országgyűlés után újlag bizalmas értekezlet tartassék, a mikor már ismeretes leend nemcsak az orsz. szabadelvűpárt, hanem az országgyűlés állásfoglalása is és ettől tételessé függővé az is, hogy minő indítvány terjesztessék a közgyűlés elé elfogadásra. Azóta megjelent a királyi manifestum is és az országgyűlés többsége meggyűdött a miniszterelnök nyilatkozatában. A szept. havi közgyűlést hátfőre tüzven ki, szükségesnek látja, hogy az értekezlet határozzon a dr. *Dedk* Albert biz. tag által benyújtott indítvány és a dr. *Tutsek* indítványa felett, mely utóbbit a szakosztályok is egyhangulag ajánlanak elfogadásra.

Fekete-Nagy Béla hivatkozva az értekezlet „*bizalmas*“ jellegére, óhajtaná, hogy az a jelenlevő tagok által olyannak is tekintessék s ne álljon elő az eset, hogy ennek dacára a felszólalók és felszólalásai nyilvánosan bíráltassanak el.

Tutsek Sándor, valamint dr. *Haller Károly* nem osztják a *Fekete-Nagy Béla* nézetét. Ugyan „*bizalmas*“ értekezletre hívatunk meg, de az ügy érdeme nyílt és őszinte hozzászólást kíván s épen ezért azt óhajtják, hogy mindenki nyíltan mondja ki véleményét, a melyért nyilvánosan és férfiasan helyt álljanak.

Az értekezlet kimondja, hogy határozatait nem kívánja elzárni a nyilvánosságtól.

Ezután dr. *Tutsek* Sándor fölolvassa úgy az ő, mint a dr. *Dedk* Albert indítványát.

Hevesy József hozzájárul a *Tutsek* indítványához, azonban óhajtaná, hogy vételesség fel 8-ik pontnak a következő pótlindítványa: «A Magyarországi területén állomásozó ezredek szükségletei magyar iparosok és gyárosoktól szerzettessék be.» (Helyeslés.)

Dr. *Várady Aurél* szerint a *Tutsek* indítványa hiányos, erről győzte meg őtet *Hevesy* pótlindítványa is. Igaz, hogy most a függetlenségi párt is némileg a 67-es alakra helyezkedett, hogy azok szellemében érvényt szerezzen a nemzeti követeléseknek. Ő fenntartja a jogát, hogy a közgyűlésen az *önálló hadsereg* felállítására vonatkozó indítványát megtehesse.

Tanács József emlékeztet arra, hogy ez értekezletnek az volt legfőbb célja, hogy a hétfői közgyűlésen olyan indítvány terjesztessék elé *egyhangu* elfogadás végett, mely a hadi parancs ellen tiltakozásunkat vagy legalább is sajnálkozásunkat fejezze ki. Fenntartja magának, hogy a *Tutsek* indítványa egyhangu elfogadása esetén is ily értelmű indítványt terjesztessen elő.

Tutsek szerint igaza van *Tanács* J.-nek, hogy az értekezlet tulajdonképeni célja az volt, hogy a közgyűlés nyilatkozzék valamely formában a hadi parancs ellen, még ha az országgyűlés nem is nyilatkoznék. De mert az országgyűlésen lett miniszterelnöki kijelentés után, mely a hadi parancsot csak egy incidensnek tekinti s mely kijelentés után az országgyűlés is napirendre tért a hadiparancs felett, most már ő is kétségnek tartja, hogy a közgyűlésen a tiltakozó javaslat egyhangulag elfogadtassék. — Azért ő is azt ajánlja, hogy most ne foglalkozzék a közgyűlés a hadiparancsral, hanem a szakosztályok által is elfogadott indítványát ajánlja s kéri a *Várady* indítványaának mellőzését.

Salamon Antal igen hosszú fejtegetésbe bocsátkozott és végül odairányult javaslatára, hogy a 67-iki törvényekbe biztosított jogok minden részletében keresztült vitessenek s ezek alapján *Várady* álláspontját teszi magáévá.

Koleszár Sándor harminc éves függetlenségi politikai álláspontjára hivatkozva, nem ad fel most sem abból semmit, de nem is csatlakozik egyik indítványhoz sem.

Gombos Ferenc, mint függetlenségi párti az önálló hadsereg felállításának híve, s így a *Várady* Aurél indítványát óhajtaná elfogadásra, ha az keresztültvihető lenne; de most arról van szó, hogy a nemzeti követeléseknek részben érvényt szerzzünk s úgy látja, hogy a *Tutsek* indítványa csaknem teljesen magában foglalja a 67. törvény alapjain biztosított jogok érvényesítését, melyhez a szabadelvűpárt is *egyhangulag* hozzájárul. Ezt ajánlja elfogadásra a *Hevesy* József pótlindítványával.

Szamosy János hangsúlyozza, hogy a multiori értekezleten is ki lett mondva, hogy a hadiparancsral nem foglalkozunk. Ezt akarja most is fenntartani; habár nem tagadja, hogy a hadiparancs egyes kitételei alkotmányunkat sértették. Őt azonban a miniszterelnök kijelentései, melyet a felség megbízásából tett, e tekintetben megnyugtattak. Csak úgy járul hozzá az indítványhoz, ha a 67-iki törvényekre hivatkozás lesz, hogy az megtartassék és végrehajtottassék.

Ezután elnök enunciatívja, hogy a *Tutsek* indítványa fogadtatik el dr. *Dedk* indítvá-

nyának azon kifejezésével, hogy a 67. t.-c. fokozatosan bár, de határidő kitézésével hajlatassék végre.

Ezzel aztán az értekezlet véget ért s a *tiltakozó indítvány* formulázása abban maradt, habár többen a bizottsági tagok közül kívánták, hogy az elnök tárgyalassa azt is. Az elnök látszólag hajlandó is lett volna, csak hogy már nem volt kivel, mert a „*bizalmasok*“ gyorsan eltávoztak a főispán nagy öröme, aki a gyűlés végére szintén oda érkezett.

A kolozsvári egyetem megnyitó ünnepélye.

— Saját tudósítónktól —

Kolozsvár, szept. 27.

Nagy ünnepségek keretében nyílt meg a tegnap, a kolozsvári m. kir. Ferencz József tudomány egyetem 1903—1904-iki tanéve. A megnyitási ünnepély d. e. 10 órakor kezdődött. Az aulát zsúfolásig megtöltötte az egyetemi ifjuság és az érdeklődő közönség. Ezen kívül ott voltak: a mult évi rektor magnificus, Dr. *Schilling* Lajos, az idei rector magnificus, Dr. *Apáthy* István, a karok dékánjai, pródékánjai és a tanárok közül negyvenegyen. Az ünnepély első pontját a lelépő rectornek *Schilling* Lajosnak beszámolója képezte. A prórektor mindenre kiterjedő, részletes beszámolót tartott. Megemlékezett mindenről, mi a lefolyt év alatt történt az egyetemen; átalakításokról, személyi változásokról, gyűjtemények szaporodásáról, az ifjusági egyesületek működéséről, vizsgálatokról, szigorlatokról stb. stb.

A prórektor után dr. *Apáthy* István egyetemünk új rektora tartotta meg szélfoglaló értekezését, a fejlődésnek nevezett átalakulásról. A magas színvonalu, tudományos becses bíró értekezés kivonatát itt adjuk:

A fejlődés a minden létezéssel elválaszthatatlan kapcsolatos, szükségképi átalakulásnak egy különleges jelentkezése. A fejlődésnek különlegessége abban áll, hogy egy különleges világnak, az élőlények világának átalakulásaira vonatkozik. Mindazoknak törekvése, a kik az élet-jelenségeket egyszerűen physikai és chemiai törvényekből igyekeznek megmagyarázni, kudarcot vallott. Első sorban az élőlények egyéni fejlődésének kísérleti tanulmányozása a physika és chemia minden eszközeivel győzött meg arról, hogy az élettüneményeknek a physikai és chemiai törvényekkel szemben bizonyos autonómiajuk van.

Ez az autonomia nem úgy értendő, mintha az élettünemények bármily tekintetben ellenkezhetnének a physikai és chemiai törvényekkel, hanem úgy, hogy magyarázatukhoz különleges, nem physikai és chemiai rendű tényezők fölvetelére is szükség van, hogy vannak a physikai s chemiai törvények mellett különleges élettörvények is. Ilyenek nélkül az élettünemények nem felelnek meg az ok és okozat amaz egyszerű viszonyának, a melyet az élettelen világban találni szokunk. A fejlődés az élőlények bizonyos átalakulásainak adott ténye, a mely nem szorult további magyarázatra.

Apáthy ellentétbe helyezkedik a monismus és materialismus hypothesisával, a mely sajnos ma már éppen úgy dogmává lett, mint akár a hittudományok tételei. Ugy véli, hogy reá, mint magyar természetvizsgálóra nézve nincs tétel, sem emberi, sem isteni, csak egy, a mely bírálat és tépelődés tárgya nem lehet: mindent e hazáért, s a magyarok hazájával ezer évtől összeforrt magyar nemzetért.

Apáthy szerint egyesek hatása az emberi intézményekre olyan, mint az állati vagy növényi szervezetek alakítására a domesticatio hatása. Az emberi intézmények ebben a tekintetben olyanok, mint az ember oldaljaira tenyésztett állatfajok s az ember szükségleteire termelt növények. A hatás tart, míg a tenyésztő a szaporításra felhasználó egyéneket következetesen egy bizonyos irányban kiválasztja.

Mihelyt a kiválogatás megszűnik, átveszi uralmát az átalakulásnak az a menete, a melyet *Apáthy* abszolútus továbbfejlődésnek nevez, a mely nem függ sem a természeti kiválasztástól, sem egyéb külső tényezőtől. A Darwin elméletét *Apáthy* is képtelennek tartja a fajok fejlődésében megnyilatkozó átalakulás magyarázatára. A kiválogatásnak a szabad természetben megsemmisül az a hatása, a mely a házivá tétel a domesticatio alatt érvényesül csupán.

Hosszu időn át ugyanegy célra irányuló vezetésre van az egyetemen szükség, hogy fejlődésnek hatással lehessünk. Az egyetem fejlődésében *Apáthy* legkiválóatobbaknak a szakiskolai oktatás nyűgeitől való megszabadulást jelzi.

A mi egyetemi rendszerünk — ugyanold — nagyon boldogtalan házassága

az olyan nőnek, a ki lelkileg szívesen jár a csillagok között, olyan férfival, a ki föle minden idejét a konyhai zöldségválogatás és fehérneműek vasalása számára követeli. A gyöngébbik fél, a boldogtalan nő, az egyetemi szellem; az erősebb, a mindig zsörtölődő férj a szakiskolai irányzat. Legalább ágytól a asztaltól okvetlenül el kell válniuk, hogy tűrhető legyen az életük.

Apáthy rector fejtegetéseit mindvégig feszült figyelemmel hallgatta a nagyszámú közönség és végeztével percekig zugott az éljenzés és taps.

Ezzel az ünnepély véget ért: az egyetem 1903—4-ki tanéve megnyitott.

Az ipartestületi választások.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, szept. 28.

Tegnap reggeltől kezdve körülbelül este 9 óráig tartott a kolozsvári ipartestületi választás. Ez volt hamarosan a harmadik és most már oly egyének kerültek az ipartestület vezetői állásába, kiknek nevük garancia: egyrészt a békére, másrészt arra, hogy az ipartestület most már valamit munkálkodni is tud az iparosság javára és hasznára. Nagy szükség is van erre és mi valóban nem titkolhatjuk el örömmel afelett, hogy most már idáig eljutottunk, hogy megszűnnek a pártoskodások, az egyenlenségek, mely szembeállította egymással az iparosokat.

Ma a megválasztott vezetőség névsorát végig nézzük, csupa olyan iparosokat találunk, kiknek meg van a képességük is arra, hogy cselekedjenek is valamit. Talán meglepetésszámba megy, — bár mi már hónapokkal ezelőtt megjósoltuk — hogy Tóth József az eddigi elnök egy pillanatra sem jut újabb kombinációba. Nem akarjuk most újabb felszaggatni a régi sebeket: megírjuk mi már régebben, hogy Tóth József nem lehet elnök az ipartestületnek. Ez a nézetünk és jövődelünk bevált, ámbar, hogy akkor azt olvasták reánk, hogy nem ismerjük a viszonyokat. Amint a következmények bebizonyították: mi ismertük igenis a helyzetet és tudtuk, hogy az eddigi elnököt még a saját pártja is elejti, ami meg is történt.

De beszámolunk magáról a választásról. Beadatott összesen: 408 szavazat. Megválasztottak: Akkeszman Albert timár, elnöknek 307 szavazattal. (Ellenjelöltje volt Hubay Károly.)

Számviszsgáló bizottság: dr. Frank-Kiss János 258. Simonffy István pégyáros 298. Szilágyi Lajos csizmadia 408 szavazattal.

Elöljáróság: Kovács István ács 404, Pap Sándor kőműves 294, Gerstenbrain Tamás kőfaragó 402, Gecse Lajos hályhás 249, Máté Mihály bádócs 284, Fazakas Sándor szűcs 293, Pálán Henrik asztalos 292, Kiskó Árpád asztalos 403, ifj. Knauer József lakatos 296, Grünvald Mór szobafestő 273, Farsang Flórián kárpitos 399, Szilágyi József kovács 492, Bíró József kerekész, 292, Winzer Herman órász 237, Veszelyovszky Antal f.-szabó 296, Ferencz András f.-szabó 280, Matutsek József cipész 297, Péter Ferenc cipész 234, Cserei József csizmadia 287, Se'üller János csizmadia 394, Kászovits György szíjgyártó, 296, Andrásföszky Danó timár 261, ifj. Dal János mészáros 296, Lévai János hentes 407, Katona Gergely sütő 370, Terkál Béla fodrász 296, Balogh Gergely cfmfő 290, Imbéri R. cukrász 295, Balogh J. puskműves 201, Kerekes J. kőműves mesterek 202.

Pót előjárásági tagok: Hapuczi Ferenc asztalos 259, Rajuk János cipész 287, Hegedűs Péter csizmadia 241, Németh István lakatos 293, Téglás Károly kőműves 293, Kaukál Sándor kádár 227, Kisfaludy Árpád könyvkötő 257, Feszt Sándor mészáros 293, Lincz Endre fodrász 198, Adorján Béla szobafestő mesterek 234.

Hírek.

— (Monstre sajtóper.) Tegnap délután 3 órakor végre befejeződött a Bede Károly és társai ellen indított sajtóper tárgyalása. Az esküdtek Bede Károly kivételével, az összes vádlottakat felmentették. Bede Károlyt a marasztaló verdikt alapján a kir. törvényszék 7 hónapi fegyházra és 500 kor. pénzbüntetésre ítélte. — Elmarasztalta egyszersmind a circa 5000 koronát kitévő költségekben is. A vádlott semmiségi panaszt jelentett be. Ezzel a mostani esküdtszéki ciklus véget ért, melynek befejezte előtt azonban egy szokatlan, de azért igen érdekes jelenet játszódott le az igazságszolgáltatás csarnokában. — Az esküdtek egyike Boross György ugyanis jelölt és esküdtszéki nevében köszönetet mondott az elnöknek, azért a kitartásért, melylyel az esküdtszéki ciklust vezette és a melyben úgy tapasztalták az esküdtek, hogy az elnök pártatlansága és igazságszeretete nagy és alapos segítségükre volt abban, hogy esküdtszéki funkciójuknak eleget tehettek. Köszönetet mond az elnöknek támogatásáért.

Szentkereszthy Zsigmond báró elnök maga is meglepetve, de egyszersmind meghatva hallgatta Boross György lelkes szavait és a meghatottságtól szólni is alig tudott és éppen ezért néhány szóval köszöntötte meg az esküdteket ezen elismerésért. Az elnök életével végződött a szép jelenet.

— (Városi közgyűlés.) Kolozsvár szab. kir. város törvényhatósági bizottsága ma szeptember hó 28-án (hétfőn) és esetleg folytatódóan a reá következő köznapokon, mindenkor délután 3 órakor a városháza nagytermében tartandó rendes közgyűlést tart, melynek főbb tárgyai a következők:

Beltűgyminiszeri leiratok. Pénzügyminiszeri leirat alapján kiadott pénzügyigazgatósági átvétel a foggy adók bérléle fölmondásának fenntartása és a megváltási szerződés megkötése tárgyában. Indítvány dr. Deák Albert ügyvédől, törvényhatósági bizottsági tagtól, a nemzeti köveletek ki-elégítése tárgyában az országgyűléshez intézendő felirat iránt, — a szakközvetítőgoknak javaslatával; Tanácsi előterjesztések: a „Kolozsvári Közúti vasút Rt.”-nak a közúti vasutnak villamos üzeműre való átalakítására tett ajánlata és a a közúti vasút sineinek felszedése tárgyában; a Heli-fele ház megvétele tárgyában, a t. főügyész véleményes jelentésével és a szakközvetítőgoknak javaslatával együtt; A rendőrlaktanya részére szükséges telek megvásárlása és a telken szükséges átalakítások és pótépítkezések tárgyában, tervvel és költségsszámítással; a kolozsvári légszuszgyár ellen folyamatba tett vizsgálat tárgyában; Feleb-bezések; kérdések. Választások: a) a központi választmány egy tagjára; — b), az igazoló választmány egy tagjára; — c) a közvágó-hidi pénztárnoki állásra.

— (Játék a tüzzel.) Tegnap d. u. 1/2 órakor a járványhórház háta megett meggyújt szemetet az ott játszó gyermekek meggyújtották. Mielőtt azonban komoly baj történt volna az előhívott tűzoltóság a tüzet elfojtotta.

— (Tettenért szőlőtolvajok.) Csabioka Árpád és Szabó József ismert csavargók tegnap este 7 órakor a Ferencz József-ut 95. szám alatti kertből szőlőt loptak. Azonban nem vihették el zsákmányukat, mert lefűlelték és beszállították őket a rendőrséghez.

— (Brutális férj.) Gál Mihály a helyi fiakeresegylet kézbesítője egy doronggal feleségét úgy fejbe ütötte, miért az rendes időre nem készítette el a vacsorát, hogy véres fejjel esset össze. Az előhívott mentők a sebesültet ápolás alá vették.

— (Öngyilkossági kísérlet.) Farnosi Zsuzsika 18 éves dohánygyári mun-

kás leány tegnap este gyufát oldott fel egy deciliter pálinkába s ezt megitta. Az előhívott mentők gyomormosást alkalmaztak s beszállították a klinikára, hol most élet halál közt lebeg. Tettének oka állítólag, hogy mostoha atyja brutális bánás módját már nem tudta kiállani.

Záviratok.

Kolozsvári egyetemi polgár győzelme.

Debreczen szept. 28

A Kolozsvári Egyetemi Athletaklub egyik tagja, ifj. Somodi István joghallgató, a debreczeni országos atletikai versenyeken a magas ugrásban I-ső díjat, a távolugrásban II-ik díjat nyert.

Függetlenségi nagygyűlés.

Nagyenyed, szept. 28.

A nagyenyedi függetlenség és 48-as párt tegnap délután 4 órakor a város egész polgárságának részvételével Fogarasi Albert elnöklete alatt közgyűlést tartott. Az elnöki megnyitó és a létesítendő függetlenségi kör alapszabályainak letárgyalása után, elhatározták, hogy az országgyűléshez feliratot intéznek. A feliratban tiltakoznak a hadparancs alkotmányserő tartalma és a kiszolgált katonák benntartása ellen. Ezután kimondta még a gyűlés, hogy az országos függetlenségi és 48-as pártot üdvözli és azt további harcra buzdítja.

A politikai helyzet.

Budapest, szept. 28.

A magyar politikai körökben általános nézet, hogy Hédervárynak sikerült a kabinettet eddig a képviselőház üléséig megalakítani, úgy, hogy az erre vonatkozó kinevezéseket a hivatalos lapnak már holnap, vagy holnapután szama fogja hozni.

Királyi kihallhatások.

Budapest, szept. 28.

Bécsből írják, hogy ő Felsége tegnap reggel fél 9-kor Schönbrunnból a Burgba érkezett. Ő Felsége féltízor kihallgatáson fogadta Héderváry Károly gróf miniszterelnököt, aki reggel egyegyed nyolckor érkezett a keleti expressz vonattal. A kihallgatás egy óra hosszat tartott. Délután a király Körber osztrák miniszterelnököt is hosszabb kihallgatáson fogadta. Délután négy órakor a király ismét visszatért Schönbrunba.

A tüntető katonák elitélése.

Brassó, szept. 28.

Szeptember elején az 50 gyalogezred katonái tüntettek; ezek közül kettőt 5 évi hármát 3 évi börtönrre ítél a hadbírószék. A 2. gyalogezred 5 katonájának ügyében ma ítéleznek.

Öngyilkos házaspár.

Brassó, szept. 28.

Vér István prázsméri pályafelügyelő felesége 5 hónapos gyermekével családi szálkodás miatt vízbeölte magát. Vár kétségbeesésében szintén öngyilkos lett.

Szerencsétlenül járt föld-birtokos.

Turócszentmárton, szept. 28.

Temesváry József vasuti alkalmazott egy fegyverhez jutott, mely után nem fizetett fegyveradó. Ezért a csendőrséggel meggyúlt a paja, akik a községhezához kísérték. A míg az ügyet tárgyalták, Belajcsik bíró addig csavargatta a botot, míg az el-

sült. A töltés Temesváry oldalába furódott, kit haldokolva szállítottak a sedveni kórházba.

Diszpolgárok.

Mezőtúr, szept. 28.

A mai városi közgyűlésen Barabás Bélát és Tóth Jánost diszpolgárnak választották meg.

Barabás párbajai.

Budapest, szept. 28.

Andrássy Tivadar és Perczel Dezső értesítették Barabás Bélát, hogy megadják az elégtételt és ma a fővárosba érkeznek.

Ujházi kiténtetése.

Budapest, szept. 28.

Ujházi Edét — ki 34 éves tagja a Nemzeti Színháznak, a színház örökös tagjává nevezték ki.

Rákóczi-ünnepélyek.

Berjes, szept. 28.

Sáros megye lelkesedve ünnepelte tegnap Rákóczi emléké. Az ünnepet az eperjesi Széchényi-kör rendezte, amely délelőtti közgyűléssel nyitotta meg az ünnepségek sorát. Délután 3 órakor különvonaton Nagy-Sárosra ráadultak az ünneplők, hol nép-ünnepély volt és Hódossy Imre, Rákóczi kastélya előtt, amelyben Rákóczit elfogták remek szónoklatot tartott. A várkastélyt táblával jelölték meg.

Nyiregyháza, szept. 28.

Délelőtti a városháza dísztermében nagyszabású Rákóczi ünnepély, este kuruc-estély volt.

Felhívás!

A kolozsvári függetlenségi és 48-as párt

f. hó 30-án. szerdán este 6 órakor a Biasini szálloda éttermében gyűlést

tart, melyre a párt tagjai minél nagyobb számban való megjelenésre fölkértnék.

Tárgy:

1. A politikai helyzet megbeszélése.
2. Indítványok.

Kolozsvárt. 1903. szept. 27-én.

Dr. Kecskeméthy István,

pártelnök.

Dr. Papp József,

titkár.

NYILTTÉR*

Nyilatkozat.

Az „Ujság“ e hó 26-iki számában Rehling és Spáda aláírásával megjelent és személyemre vonatkozó nyilatkozatra, csupán annyit tartok szükségesnek kijelenteni, hogy nevezett ellen a bűnvádi feljelentést még a tegnapi napon megírtam.

Kolozsvár, 1903. szept. 27.

Fodor Zsigmond,

építész-mérnök.

Nyilatkozat.

Az „Ujság“ tegnapi száma szörnyű felháborodással s a bérlo szája-ize szerint magyarázatva közli a miniszteri rendeletet, a mely rendelet különben egész városzerte osztatlan lelkesedést keltett, mert vele a miniszter a várost a foggy. adóknak házi kezelésbe való beállítására utasította.

Ha a cikk írója, értelmi szerzője, — amint az ez esetben illő lett volna — nyílt sisakkal, nevével állott volna elő, akkor ügyet sem vetettem volna a do-logra, de mert így talán többen a cikk intenciójával nem lesznek tisztában; i-lette a bérlo ur által iri vagy sugalmazott cikk valakit tévútra fog vezetni, vagyok bátor a bérlo urhoz azt a kérdést intézni, hogy honnan veszi a bátorságot arra, miszerint a tanácsnak, a képviselő-testületnek, vagy egyáltalában bármely faktornak annyi bolondgombát, badarságot tálaljon fel. Vagy talán, mert már egy ízben sikerrel járt e módszer, hiszi, hogy most is felülnek Önök!

Higye meg bérlo ur, hogy a pénzügyminiszerium alaposan ismeri, hogy mi a város testét-lelkét emésztő rák-feneje: — a bérleti rendszer. Ezt a fekélyt akarja a város testéből elenyészíteni. Ideje is már. Másol: az ország szélében-hosszában már évek óta kezelik a foggyasztási adókat házilag s e rendszer mindmeggannyi helyen üdvösnek, hasznosnak bizonyult a szónak anyagi és erkölcsi értelmében.

Évés közben jön meg az ember étvágya.

Nagyon is elhiszem, hogy érzelkenyen fájna a bérlo úrnak, ha a bérletből kiesnék, dacára a filoxera, dér, ragya, éhínség stbnek, a melyek szerint városunkat bérlete tartama alatt meglátogatták, de mégis nem lehet oly rossz üzlet a kolozsvári bérlet? Annyi ezer fejűs tén-megsem csekélység? Ugyebár? mert másképp miért hozna mozgásba a bérlo ur minden követ, hogy bérlo életé meg-hosszabbítsák? A rossz üzletől az ember szabadulni óhajt.

Igazán érdekes, hogy a cikkíró ur 3 hónapot nem tart elegendőnek a jövődéli hivatal szervezésére s kétségbe van ejtve, hogy pályázó nem fog jelentkezni hogy a város nyolc ezer koronával kárt fog szenvedni. — Bérlo ur milyen arccal fog ezután szakított ember előtt megjelenni. Milyen véleményét fognak a dolgogba beavatottak az fölöl alkotni? Hát ilyen sületlenségekkel akarja a laikus közönséget lepre vinni?

Ez nem fog megtörténni.

E megértése volna a század minden haladásra irányuló elvének, humanitásának.

Hallatlan volna, hogy Kolozsvár, mint az ország második s az erdélyi-rész vezető városa egyedül istápolná azt a rendszert, a mely II. Endre alatt született meg, s mely szerint a közjövödelmek iz-meltáknak adattak ki bérbe. Azóta csak annyit haladtunk volna, hogy a bérlo személyében történt változás, de a rendszerben nem.

A magyarok Istene meg fogja óvni a mi Kolozsvárunkat attól a szegénységtől, hogy tanácsa és komunitása — a hely-zethez képest — önmagával, hazánk nagyobb-kisebb városaival, a kor szellemével, a közérdekkel ellentétbe jöve — megtegye azt, hogy a bérlo cikkében jelzett abszurdításoknak felülve, vagy azokra támaszkodva, a várost egy köz-jövödelmetől foszssa meg, a város pol-gárait továbbra is egy avult, kóros rendszer járma alatt sanyargassa s csak azért, hogy a bérlok feneketlen pénzes zsákjait folytonosan tömöressük. (I.)

Felöltes szerkesztő:
HERCZEG JENŐ.
Laptulajdonos:
GOMBOS FERENCZ.

Törs és Ormai

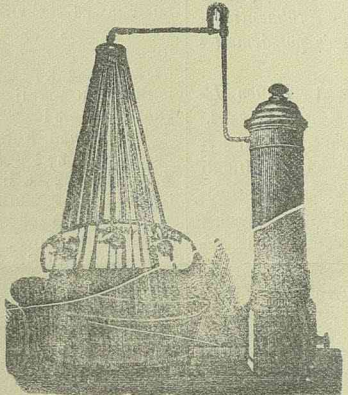
mérnök-vállalkozók 2627 72—100

műszaki irodája Kolozsvárt, Mátyás

Telefon 324. szám király-tér 18. az első emeleten.

Elvállalja

vízvezetékek, csatornázások, központi fűtések, szellőztetések berendezését,

lakó-házak, kastélyok, gyárak, gazdasági épületek stb. számára.

Fürdőszobák, gőzfürdők, gőzmosó-konyhák, szárító-kamrák, szagtalan klosetek, szivattyu-művek berendezését.

Készít mint különlegességet kutakból táplált házi vezetékeket.

Raktáron vannak:

vas-, agyag-és ólom-csővek, szivattyu-kutak

vízvezetési és csatornázási cikkek. Költségvetések in-gyen és bérmentve.

Mátyás király

tér.

Gróf Rhédey

palota.

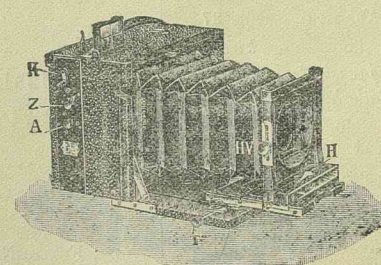
Schuster Emil

Norinbergi, díszmü, játék, sport, vadászati és fényképészeti kellékek áruraktára

Telefonszám:
183.

— Ajánlja dusan felszerelt raktárát: —

Az eredeti Amerikai Gramophon és szavaló-gépeit, eredeti gyári áron 105, 150—200 koronáig; ugyszint az ezekhez megfelelő lapokból állandó nagy raktár magyar, német, angol, francia, olasz kiadásokban. Gramophonokat megfelelő referentiák mellett havi részlettörlesztés mellett is árusítok eredeti gyári árában.

Vadászati kellékekben: Kizárólagos raktár I. P. Sauer & Sohn Suhl. H. Pieper és Neuman Freres belgumi fegyvergyárosok serétes és golyós fegyvereikből bármilyen Caliberben 38 koronától 600 koronáig; Revolverek, Browning és Bär czéllövő és flobert pisztolyok, revolvertöltények, töltény-hüvelyek, fojtások, golyók és serétek, becsavaró- és tisztító kellékek stb., vadászcipők, csizmák, vadászharisnyák, kalapok és sapkák. Vízhatlan ledő és fészézőrkabátok, felöltők és gallérok, valódi dániai mosható iramszavashörkábátok, szőrmével bélelve és béleletlenül, borsapok és sisakok.

Schuster Emil.

